

**NORDISKA MUSEETS OCH
SKANSENS ÅRSBOK 1941**

FATABUREN

NORDISKA MUSEETS

OCH SKANSENS ÅRSBOK

1941

Redaktion:

ANDREAS LINDBLÖM · GÖSTA BERG · SIGFRID SVENSSON

Omslaget: Kronprinsen och prins Gustaf Adolf på Skansen vid defileringen under "Det frivilliga försvarets dag" den 15 september 1940. Foto Dagens Nyheter.

Tryckt hos

Tryckeri Aktiebolaget Thule, Stockholm 1941

RÖSTER FRÅN HELA SVERIGE

H. K. H. Kronprins Gustaf Adolf:

Svenska män och kvinnor!

Åter samlas vi på Skansen, åter står en sommar för dörren, en sommar mot vilken säkert miljoner människor sett framåt med glada förhoppningar, om tidsläget ej varit så bittert allvarligt. Vi vilja ju så gärna, vi nordbor, med glädje i sinnet möta ljusets återvändande efter en lång, kall vinter, vi vilja glädjas åt sol och sommar, hälsa de livgivande krafterna i naturen. Liv och sommar, de två borde väl om något höra tillsammans.

Men hur är det i år? Därom skall här inte ordas. Vi påminnas ju därom ända till vämjelse för varje dag som går. Det första som möter oss om morgnarna är ju underrättelserna från kriget. De tala om död och förödelse, om sorg och plåga, om bitterhet och hat. För var dag som går utan att vårt eget kära fosterland blivit indraget i krigets malström, måste vi tacka Gud. Oräk-

Här återges med vederbörligt tillstånd en del av det tal som H. K. H. Kronprinsen höll på Skansen vid en fest för första försvarslånet den 25 maj 1940. Bilden å motstående sida är tagen vid detta tillfälle.

I det följande publiceras uttalanden om Skansen, som innevarande år på begäran gjorts av tjugofem personer härstammande från olika svenska landskap. Uttalandena återges i den ordning de insänts till museet.

neliga äro säkert också de bland oss som anropa Honom som styr folkens öden att hålla sin skyddande hand över vårt Sverige i dessa orons tider.

Det är nog inte många bland oss som tänkt på vad namnet Skansen egentligen innebär. Vi äro vana att i Skansen se en fredens och en den mänskliga odlingens samlingsplats, en plats där vi kunna fira våra nationella minnen och se framåt mot den "ljusnande framtid som är vår". Ja, så har det hittills varit.

Men Skansen, det betyder ju också och i egentlig bemärkelse en befäst plats, ett värn dit man samlas i ofärdstider och därifrån man med god framgång kan värja sitt liv och sin frihet. Är det inte en händelse som ser ut som en tanke att det just är hit, till Skansen, som vi i dag samlats för att som fria medborgare i en fri stat ge uttryck åt vår fasta vilja att offra gods och guld och allt annat därtill för det enda nödvändiga: fäderneslandets försvar.

Och här stå vi nu bildligt talat hela svenska folket skuldra vid skuldra, redobogna som aldrig förr och eniga som väl knappast någonsin förr att värja oss, om nöden skulle komma på och om det yttersta skulle krävas av oss. Ty sedan några månader tillbaka ha vi verkligen blivit ett enigt folk. Vi ha lagt åsido våra inre strider. Vi stå fast förenade, hand i hand på den stora skansen som heter Sverige, där vars och ens individuella synpunkter betyda så oändligt litet i förhållande till det stora gemensamma. Ingen enda av oss har en tanke på fiendskap mot något annat folk, men varenda en av oss kräver att vårt land skall förbli fritt och självständigt såsom det varit sedan urminnes tider. Och härför äro vi beredda att offra allt.

Torsten Hèrnod. Direktör i Svenska Cellulosa A.-B. Ordförande i Sveriges allmänna exportförening.

För Medelpad. Torsten Hèrnod:

Det blåste en hård vind i förmiddags över Skansens höjder och flaggorna stodo raka i luften som av plåt. Genom entrékorset gingo beredskapsmännen in på barnavgift och sannerligen äro de också nu Sveriges käraste barn!

På gångarna däruppe, sedan man lyssnat till studentsången — en sång som synes ha styrkan att alltjämt upprätthålla en snart 100-årig tradition i toner och ord — trippade den sol- och rödmålade vårflickan på knottriga silkesben förbi åldringen, som skrynklig och grå darrande stapplade fram i galoscher och skinnmössa, men leende, leende åt en ny vår, kanske den sista.

En ungmor drar upp barnet ur vagnen och lyckas förmå en liten palt att stulta fram några steg. Strax invid på bänkarna vid Kyrkhultsstugan under bikupor som ännu ej vaknat till liv sitta människor av olika åldersklasser i lä och mysa åt det som sker, åt förtjusningen, åt moderslyckan.

Den enda grönska som lyser kommer från andhannarnas hal-

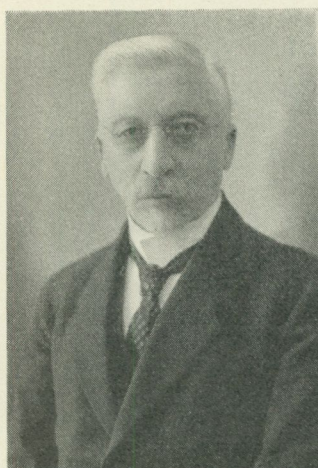
sar, ty det är en kylig första maj och svanornas vita dun pöser dallrande ut invid isstycken som kommit till och kvarblivit, sedan nyårsklockorna tonade i årsskiftesnatten.

Swedenborgs lusthus är stängt men smått generad stiger man ändå uppför de två trappstegen och tittar in genom glasdörrarna. Tveksamt fingrar man på fönsterkarmarnas sirliga beslag, går fundersam därifrån förbi knippen av krokus, gul och blå, som ännu ej orkat med att slå ut. Ty det är kallt och i bergsmansgårdens spis sprakar en stockeld, som om Lucia nyss varit inne och tänt på den eller som om det vore juldagsmorgon.

Men om några veckor blir det midsommar, sol och blommor, fioler och folkdanser. Så sker det år från år. Och Seglorakyrkans port slås ständigt upp för nya brudföljen, medan Skogaholm endast sällan — som sig bör — och vid rara tillfällen dukar sitt bord för notabla gäster. — Men långt bort i havsbandet seglar en fri örn i soldiset . . .

Käre Andreas Lindblom, jag kan inte svara på frågan "varuti Skansens största betydelse för vårt folk består." Men i ovanstående korta reflexioner har jag möjligen lyckats pressa in något av det som gemene man som jag finner vara av särskilt stor betydelse att vi ha fått bevarat genom Skansen: Det är människans liv från vaggan till graven; det är något av fåfänglighet och flärd men så ofantligt mycket mera av generationers arbete och strävan; det är storhet och tradition och landshövdingarnas milstolpar; det är järnet från jorden och fåglarna under himmelens fäste. Det är nyårsnattens och klockornas andakt som genom rymden kommer ögon att tåras och blickar att värmas i alla svenska hem, hemma och ute i världen. Vildmarken, idyllen och kulturen ger Skansen åt vårt folk i en vacker bukett, oberoende av årstid. Frihetskravet, klassutjämningen, värdigheten och — gudskelov — drömmarna, storhetsfantasierna, söndagsfröjden och vardagsslitet. Kärleken, kärleken till hemmet, till fosterlandet.

Allt detta som Skansen ständigt och ymnigt ger åt även en endast obetydligt reflekterande människa är stort nog, och just det är kanske Skansens största betydelse för vårt folk!

Olof Bromée. F. d. landsfiskal. Sveg.

För Härjedalen. Olof Bromée:

Det fanns en man, fil. dr och lektor, född i Stockholm 1833, död 1901. Hans namn var Artur Immanuel Hazelius. Namnet är känt i hela landet. Han lämnade sin lärarbana för att helt ägna sig åt en ny livsgärning inom ett helt annat område. Det har sagts, att han vid resor i landet fick sitt intresse riktat på den gamla allmogekulturen och att han fann det nödvändigt att samla och ordna gamla föremål för framtida studier av allmogelivet. Åt denna uppgift ägnade han ett oförtrutet arbete, ett arbete som blev hans livsgärning. Samlandet gällde ej endast gammal handaslöjd utan omfattade även hela allmogehem.

Arbetet lyckades. Ett friluftsmuseum av omfattande mått med stuguinteriörer av flerfaldiga typer och handaslöjdsalster av tusentals slag och former kom till stånd och fick namnet Skansen och där öppnades portarna för allmänheten för 50 år tillbaka.

I och med denna insamling kom också hit till Härjedalen tan-

ken på att tillvarataga gamla hemslöjdsalster, som eljest vanligen kastades bort eller brändes. Så plögade ock gå med gamla hus. De revos och trävirket kom i vedboden. Då en gammal kyrka nedlades, såldes bänkar, ornament och annan kyrklig inredning på auktion. Revs ej kyrkan, förekom någon gång att den användes som redskapsbod.

Med Hazelius gärning ryckes man här upp till en annan mening. Man började se på de gamla föremålen med andra ögon. Nu ha också i Härjedalens bygder bevarats gamla gårdar för förvaring av gammal hemslöjd och många andra ting. Av sådana gårdar kunna nämnas en i Funäsdalen, Tännäs socken, och en i Sveg, den sistnämnda med en stuga som är 350 år gammal och av liknande typ som Älvrosstugan på Skansen.

Såsom ett uttalande från Härjedalen tilltror jag mig kunna säga att tillkomsten av Skansen varit av mycket stor betydelse ej blott för oss härjedalingar utan även för vårt folk i allmänhet.

Eleanor Lilliehök. Ordförande i Sveriges husmodersföreningars riksförbund. Molnsätra.

För Uppland. Eleanor Lilliehök:

Vem kan överblicka vad Skansen i dag betyder för vårt folk? Vem kan överhuvud tänka sig Stockholm utan Skansen? Och vem mäter den jublande fröjd ordet Skansen i femtio år väckt i svenska barnasjälar? Hur väl har inte ungdomen alltid trivts på Skansen, hur gärna ha inte föräldrar sänt dem dit! När man inte kunde ha sina familjefester och släkthögtidligheter i hemmen, så kunde man ha dem på Skansen. Ty också där var ett hem, till och med ett hem på landet. Och när man fann på att ha sina sammanträden och föreningsmöten på Skansen, blev överläggningar och samvaro på något sätt öppnare och vänligare. Och bara det är värt ett stort svenskt tack.

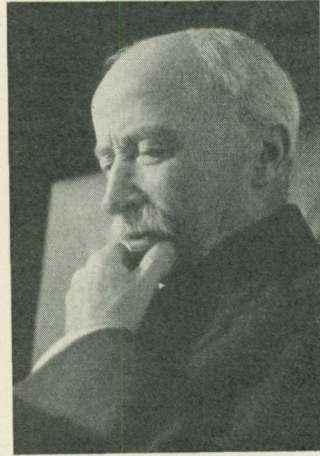
Vad man anser Skansens största betydelse vara, är kanske svårt att direkt säga. Men jag vill bringa ett ödmjukt vittnesbörd om vad Skansen kan betyda för de lantbor som nödgats leva längre eller kortare tid i Stockholm men ha sina hjärtan på Sveriges landsbygd. Att lämna staden några timmar en var-

dag och söka sig upp till hemmen på Skansen det var att tillfredsställa en inre längtan efter ro och meningsfylld tradition, att samla kraft till förnyelse. Man kunde sitta alldeles ensam i de gamla gårdarna och liksom lyssna till det svenska samliv som en gång levts där, beundra den enkla funktionella inredningen och det skönhetsinne som tog sig så olika uttryck i Skåne och Uppland, Hälsingland och Härjedalen. Visserligen har till denna de svenska hemmens höga visa samlats det vackraste av gamla byggnader, textilier och husgeråd, men på detta vis ha de dock byggt, vävt och format för sitt dagliga liv, våra förfäder, då de gjorde det som bäst!

Älskar man det förgångnas skönhet och söker sig tillbaka till sitt folks tidigare livsvärden, anses man ofta konservativ. Mig har i stället detta tillbakablickande alltid inspirerat till radikal framtidstro. Aldrig känner jag så starkt för framtiden, som då jag vandrar på Skansen. Aldrig har jag så vackra aningar och drömmar om vad vi skulle kunna skapa i vårt land och i synnerhet på vår landsbygd, om vi hade mer fantasi och vore mindre bundna i våra sinnen.

Och jag frågar mig, om inte Skansens största uppgift är att vara en källa till inspiration och tro för de människor, vilkas känslor och insatser skola bliva av vägande betydelse för vårt folks framtid?

Anders Pers. Chefredaktör för Västmanlands Läns Tidning.

För Dalarna. Anders Pers:

Skansen är standaret för hembygdsrörelsen i Sverige. Varje landskap, varje bygd i vårt land ser upp till Skansen i Stockholm som sin levande representant i landets huvudstad, som den levande väktaren för sin särprägel i svenskt liv och leverne, i helg och söcken, i fred och krig.

De gamla sedvänjorna i samlevnaden uttryckta i sång och tal, i sättet att bygga bostäder och gårdar, i klädedräkt, i jordbrukets utövande, kreaturens skötsel, förvärvsarbetet och handeln ha utbildats efter skiftande förutsättningar. Till sin egen förnöjelse och till återspeglning av gångna generationer tog en och annan drömmare, älskare av det gamla, vara på vad gången tid lämnat kvar av värdefulla föremål, seder och bruk, av uttryck för gemenskapen i andliga och materiella strävanden. Med Skansen höjde Artur Hazelius den fana som kom drömmarna att vidga sin utblick, kom dem att inse att här gällde mera än att tillfredsställa ett privat begär att försjunka i åskådandet av vad som

varit. De sågo här vägen att för tidens människor göra det flydda till levande verklighet, att lära dem se och inse att det finnes flera varv i kulturbyggnaden än det på vilket vi för ögonblicket timra.

Vår kulturutveckling har en benägenhet att ske språngvis. För att få plats åt det nya nöja vi oss icke i vår skapariver att bygga på de fördelar detta nya har att bjuda på, utan vi trampa ned vad som varit förut. Som exempel ligger det nära till hands att nämna byggnadskonstens modeväxlingar, där det som en tid är högsta förnuft efter få år fördömes som högsta oförnuft och förkastas för sin motsats. Sammanhanget tappas bort och det kan bero på en slump, huruvida det nya varvet i det stora kulturbygget kan stå sig och bli till uthålligt gagn. Hembygdsrörelsen med Skansen i Stockholm som samlande och ledande instans vill taga till vara vad tidigare släktled åstadkommit och därmed rädda undan utvecklingens ryck vad som gör vår historia till en sammanhängande verklighet och inte en serie lösa bilder. Det gångna får icke trampas ned i mullen utan det skall alltjämt bidra att till dagens barn oskadda överföra livsvärdet, som burit fäderna genom svåra tider och som bilda själva underlaget för vad vi göra och låta.

Lyckligtvis har Skansen icke blivit ett Mecka dit anhängarna av dess idé vallfärda för att genom pilgrimsresan försäkra sig om en salig död, utan det har blivit en kraftcentral som åt alla håll utsänder sina strålar, givande liv och styrka att forma hembygdsrörelsen i städer och samhällen, i socknar och byar över hela vårt land efter olika förhållanden. Vilket stort antal hembygdsböcker tryckas icke nu årligen i vårt land! De avspeglar skiftande möjligheter i fråga om innehållets växling och utstyrelse. Någon likriktning förete de icke. De uppvisa de olika landskapens och bygdernas mentalitet på ett slående sätt. De äro även de ett led i ett kulturarbete av den största betydelse. För detta arbete har Skansen gått i spetsen och varit livgivande, lett utan att kommendera, givit ton utan att överrösta.

Nils Nilsson Skum. Renägare. Konstnär.
Norrkaitum.

För Lappland. Nils Nilsson Skum:

När jag, gamle nomadlapp, kom till Stockholm, kände jag mig inte stor. Världens brunn var djup och mitt skopskaft för kort. Men det lättade något vid kallkällan på Karlaplan. Där kom en kall pust mitt i den brännande staden; den gick in genom näsan och klarade tankarna.

Sedan gick min väg under gröna träd förbi Nordiska museet till den friska kulle, där även renar kan leva — Skansen. Jag kom till grinden under de svenska flaggorna och när vakten i sin fina uniform gjorde honnör och lät mig gå in fritt, då kände jag mig inte så liten längre. Jag var ju inte bara en renskötare från Lappland som gått vill i en stor stad, utan en svensk medborgare som kommit till huvudstadens hjärta.

Ja, som ett hjärta är Skansen, där det bästa och käraste gömmes undan förgängelsen. Så tänkte jag, när jag gick bland de gamla gårdarna och klockstaplarna och allt annat. Men när jag

kom på norrsidan och fann lappvistet och renarna och björnarna, då längtade jag hem.

Och det är kanske det bästa med Skansen att det kommer en att känna rötterna i sin egen mark — för mig den kalla lappmarken i norr. Där har jag mitt liv som jag inte vill byta med någon annans i all världen.

Tolkning av Ernst Manker.

August Sävström. Andra kammarens talman. Bollnäs.

För Hälsingland. August Sävström:

När Skansen i år fyller 50 år, gå tankarna med varm uppskattning tillbaka till den förflutna tiden och den gärning Artur Hazelius utfört. Skansen är ett verk av bestående värde. Genom dess tillkomst har hos vårt folk samhörighetskänslan med Sveriges natur och kultur fördjupats. De senare årens omfattande verksamhet inom den kulturhistoriska avdelningen där uppe har tillvunnit sig allmänhetens stora intresse och uppskattning. Ett närmare studium av de gamla till Skansen överflyttade byggnaderna och deras inredning ger oss en övertygande inblick i den forna hembygdens enkla liv.

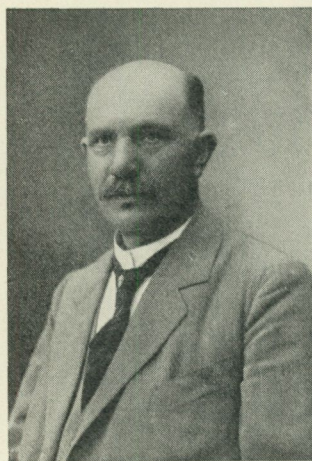
Vid besök på Skansen ser man genast att den zoologiska avdelningen utövar en stark dragningskraft på de närvarande. Man kan förmoda att det är denna avdelning som i avsevärd mån bidrager till att höja besökssiffran på Skansen.

Skansen är en plats som skänker ro och trivsel. Stundom är den en samlingsplats för stora fester och högtidligheter av olika

slag. När till exempel folket från Hälsingland samlas till sin landskapsdag på Skansen, klädda i sina olika sockendräkter, ligger det fest och stämning över det hela.

Det är svårt att avgöra på vilket område Skansen har sin största betydelse för vårt folk. Jag vill erinra mig att professor Lindblom vid något tillfälle talat om Skansen såsom ett fullödigt uttryck för friluftsmuseets idé: att på så naturligt sätt som är oss möjligt levandegöra det förflutna. I detta avseende innebär Skansen enligt min mening en stor tillgång för hela Sveriges folk.

Th. Erlandsson. F. d. folkskollärare.
Föreståndare för Kulturhistoriska mu-
seet i Bunge.

För Gotland. Theodor Erlandsson:

ANmodad att yttra min mening om Skansens största betydelse för vårt folk, ber jag för undvikande av ett uttalande som alla andra här i riket kunna tänkas vilja göra få inskränka mig till några ord om Skansens betydelse för oss här på Gotland.

Vi ha här några bygdemuseer, av vilka vårt i Bunge som startades redan 1907 ofta helt artigt benämnes "Gotlands Skansen". Inte för att jag kan erinra mig att vi i början tänkte efterapa Skansen. Vår museiidé var en följd av flera just då uppkomna gynnsamma omständigheter, men jag är dock fullt övertygad därom att tillkomsten av vårt museum i alla fall undermedvetet påverkades av Artur Hazelius skapelse däruppe i Stockholm. Att vi genast från början och alltfort sedan dess rönt allmänhetens intresse för våra strävanden, var och är påtagligen en följd av de intryck även vi gotlänningar fått vid våra besök på Skansen.

Detsamma torde kunna sägas om de tre andra något yngre

musei- eller hembygdsföreningarna här på Gotlands landsbygd, medan vår äldsta och förnämsta fornminnesförening, "Gotlands Fornvänner", följt de riktlinjer som dess skapare P. A. Säve redan vid mitten av 1800-talet utarbetat och som väl haft Statens historiska museum till förebild.

I våra dagar drives en kraftig propaganda för svenskhetens bevarande. Men denna göres i regel med ord, vanligen bara med ord, ord! *Skansen har nu i 50 år drivit samma propaganda i gärning.* Då ju som bekant gärningar tala bättre än ord, så har detta Skansens sätt att tala till vårt folk varit dess största betydelse. Vad man hör, glömmes lätt, vad man ser, glömmes sent eller aldrig.

Anders Olsson. Skriftställare. Färjestaden.

För Öland. Anders Olsson:

Skansens förnämsta uppgift tror jag vara att hos ungdomen väcka till starkare liv kärleken för vårt gemensamma fädernesland.

Tusentals ungdomar som haft förmånen att under en erfaren lärares ledning genomvandra bebyggelsen och djurparken på Skansen, ha säkerligen erhållit en lektion i svensk byggnadskulturhistoria och svensk fauna som säkert sitter kvar för livet, men de lära sig också förstå att Sverige är Sverige vare sig det representeras av Norrland eller Skåne.

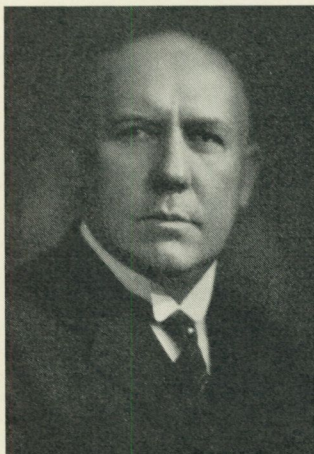
Genom att studera arvet vi fått, lära vi vad fäderna givit generation efter generation, och samhörighetskänslan skall växa sig starkare, söner skola med större vördnad mottaga arvet efter fäder och detsamma väl förvalta för att nya släkten skola bli delaktiga därav.

Det skall bli det unga släktets hedersuppgift att fullfölja

fädernas gärning och lämna ett än rikare och skönare Sverige till sina barn.

Att höja fosterlandskärleken och enhetskänslan inom vårt folk jämsides med kulturhistorisk fostran på sådant sätt som Skansen gör, anser jag vara av allra största betydelse för oss alla!

Johan Nilsson. F. d. landshövding i Kristianstads län. Första kammarens talman.

För Skåne. Johan Nilsson:

Vi något till åren komna, som vuxit upp före hembygdsundersvisningens och den mera vakna hembygdsforskningens tid, uppdagade måhända icke med huru starka band vårt hjärta hängde fast vid hembygden, förrän livet fört oss många mil därifrån. Avståndet fick ge oss perspektivet. Jag antar att barnen numera tidigt bibringas känsla för hembygden, då de få tillfälle att fördjupa sig i kunskapen om hembygden och dess förflutna. Men geografiskt kringskuren blir såväl hembygds-kännedomens som hembygds-känslans säkerligen till en början. Perspektivet saknas. Och det stora sammanhanget i tid ännu mera än det i rum, förblir väl än så länge fördolt. Det utvidgade begreppet, fosterlandskärlek, och än vidare det överförda begreppet medborgaranda kan väl först så småningom få en klar innebörd.

Det är här Skansen har en enastående möjlighet genom sina briljanta illustrationer av landets gamla folkkultur. Enastående

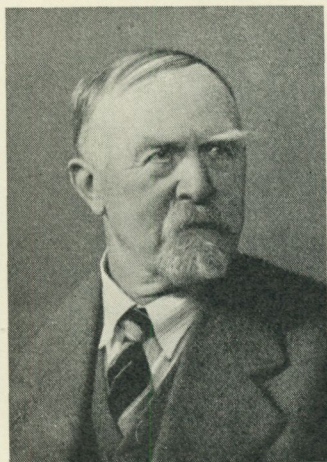
genom rikedomerna och även därigenom att Skansen kan berömma sig av att nå mängden, enastående genom sitt betagande sköna läge.

Jag tänker mig att det gått upp för otaliga av alla de skolresebarn som under årens lopp fått uppleva Skansen och där mött minnen från hemtrakten: *Min* hembygd är med i det stora hela; den har betytt något och behövs i sammanhanget! Kanske det starkaste intrycket från färden trots allt storslaget huvudstaden gav ändock blev en stärkt och vidgad hembygdskänsla.

Och åt alla har Skansen något att ge. Man måste stanna i stolthet, vördnad och tacksamhet inför de många samlade bevisen på vår andliga och materiella odling. För flertalet utmynnar väl en rundvandring på Skansen i en tyst men jublande lovsång till hembygden — en skåning t. ex. lär näppeligen kunna ströva på Skansen någon vårdag och hamna vid Ravlundagårdens lugnt avskilda fyrkant utan att förnimma ett eko av Theodor Tufvessons: "Mitt hjärta bor i en gammal gård". Men än mer: Skansen låter oss inte bara se delarna, den är en bild av det hela. Skansen lär oss se det oändliga sammanhanget i tiden, vårt samband med det gångna. Skansen väcker vår blick för det svenska arvet.

Just nu behövs detta mer än någonsin: att vi aktar och värdesätter arvet från fäderna och erkänner det som den grund vi själva lever och bygger vidare på. Ju mer rotfästa vi därigenom känner oss i vår bygd, dess djupare är vår tacksamhet över att få bo och bygga i ett fritt Sverige och dess lättare och mer självklart blir då varje offer för att bevara denna förmån. Så har Skansen genom att ta till vara och bära fram tradition och prov på vår urgamla odling, genom att väcka vår blick för det svenska arvet, en stark och klart fosterländsk betydelse.

Petter Karlsson. Lantbrukare. Kommunalordförande. Dingelvik.

För Dalsland. P. Karlsson:

Den storartade skapelse Skansen är, har varit och är fortfarande av stor betydelse för vårt folk genom att väcka intresse över hela landet för att tillvarataga och bevara det värdefulla i vår gamla allmogekultur, och dess värde kan ej överskattas. Tiden för Skansens tillkomst kännetecknades runt om i vårt land och icke minst här på Dal av likgiltighet för bevarandet av vad våra fäder skapat såväl i fråga om byggnader som husgeråd och redskap och hade icke den väckelse kommit som dr Hazelius verk framkallade, så skulle säkerligen mycket av vad som i sista stund räddades icke längre varit kvar.

Här på Dal har även av denna anledning en hel del kommit att bevaras som minner om våra fäders liv och leverne. Av byggnader ha vi sålunda i Örnäsparken vid Åmål den vackra Snarhögstugan med många förnämliga inventarier, i Bengtsfors den stora anläggningen å Majberget som tillkommit på framlidne Hj. Rådströms rika initiativ, i Håbol Gäserudsstugan från 1600-

talet på sin ursprungliga tomt och där tidstrognas uthus nu hålla på att uppföras på de gamla tomterna för att i färdigt skick bliva en komplett sjuttonhundredalsgård, i Ed Carl XII-stugan och vidare Fryxellsgården i Edsleskog, Råskogsstugan i Brålanda samt Kikerudsstugan i Valbo Ryr m. fl. Även å andra orter ha gamla byggnader hämtade från Dal uppförts såsom i Slottsskogen i Göteborg och å Skansen i Uddevalla där de äro samlingsplatser för respektive hembygds-gillen. Bland fornsamlingar — utöver vad som finnes i ovannämnda gårdar — kunna nämnas samlingarna i fornsalen i Ödeborg, vilka till största delen äro samlade och ordnade av framlidne folkskolläraren Anders Linder.

Att Dal haft gamla förbindelser med Nordiska museet och Skansen framgår av ett brev daterat den 2 februari 1880 från dr Hazelius till riksdagsmannen Peter Andersson i Högkil med tack för medverkan vid insamling av fornsaker.

Selma Johansson. Fröken. Lantbrukare.
Harestad.

För Bobuslän. Selma Johansson:

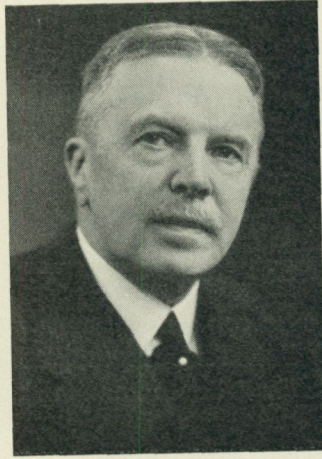
Min första bekanskap med Skansen har jag från Stockholmsutställningen 1897. Då hade kyrkoherden i församlingen och hans fru varit i Stockholm. När de kommo hem, berättade prästfrun om sina upplevelser där och om Skansen. Av hennes och sedermera av andra Stockholmsresenärers berättelser kom mitt barnahjärta att klappa av fröjd. På Skansen, där voro gårdar från Gustav Vasas Dalarna, och dessa voro bebodda av folk, som voro klädda som på den gamle konungens tid. På Skansen, där levde björnar, älgar och andra vilda djur utan att göra varandra illa, precis som de en gång levt i Edens lustgård. På Skansen, där gingo kungar och prinsar och prinsessor omkring som vanliga människor.

Men Skansen blev ej sagan eller det stora undret som upplevdes endast genom berättelser. Skansen är tillgänglig för alla. Genom de olika landskapsdagarna och genom R. L. F.'s bondedag har Skansen blivit tillgänglig även för stora delar av Sveriges all-

moge. Min vackraste upplevelse av Skansen har jag från en juldag 1938. Jag satt på Solliden tillsammans med amanuensen vid Nordiska museets textilavdelning. Där framför mig låg Skansen, mitt barndoms sagoland. Nedanför oss låg Stockholm med dess minnesrika platser. Utför Strömmen gled m/s Kungsholm som låg på östersjökruss. Härifrån Sollidens terrass kunde jag liksom famna allt Sverige och svenskt i forntid och nutid, i arbete och vila, i allvar och glädje. Men det underbara för mig i denna min upplevelse var att jag, en bygdens dotter, fick uppleva den.

Genom radion har Skansen trängt in i de svenska hemmen. Jag tänker på Delsbostintan och hennes garde, som sprider glädje och munterhet, på gudstjänsterna från Seglora kyrka men främst på Skansens nyårsvaka. Tennysons Nyårsklockan ljuder lika mäktigt i alla svenska hem vare sig den kommer genom högtalare eller kristall. Av Skansen genom radion har jag ett gripande minne. Jag satt i rökstuen i ett hotell i Klagsvik på Färöarna tillsammans med isländare och färingar. Vårdinnan öppnade radion och kopplade in Motala. Allsången från Skansen: "Jag är som en pojke fast farfar jag är", klingade så underbart vacker.

Med dessa minnen och upplevelser av Skansen besvarar jag frågan: "Varuti består Skansens största betydelse för vårt folk?" Skansens största betydelse för vårt folk är att den är tillgänglig för alla, ingen behöver vara så ringa eller arm att inte han eller hon i någon mån efter sitt kynne kan njuta av Skansen.

K. F. Göransson. Bruksdisponent. Chef
för Sandvikens Jernverks A.-B.

För Gästrikland. K. F. Göransson:

Ett levande museum — eller rättare — ej blott museum utan ett centrum för nu levande människors pulserande liv och samvaro. Se där vad som gör Skansen så värdefullt för vårt folk. En samlingsplats ej blott för Stockholm och dess folkliv utan ock för bygderna. Inramad av minnen från länge sedan svunna tider, från våra bortgångna fäders och mödrars liv och idoghet i helg och söcken.

Envar svensk finner här beröringspunkter med egna förhållanden, egen släkt och ursprung, och envar känner genklang av det som utgör hans speciella andel av svenskarvet, något han kan stanna inför och fatta som en del av sitt. Därför är platsen väl ägnad att mottaga oss alla, oberoende av särskiljande levnadsförhållanden, ty trots allt särskiljande förnimmes dock här en fläkt av den gemensamma och enande svenska andan.

Då Sveriges nutid samlas på Skansen, är det under inflyttandet av gångna tidens stillsamma men manande perspektiv. Plat-

sens stämningvärden av minnesrik helg gör att folklivet där icke antager grova eller fränstötande former. Den stora herrgården och de små stugorna stå där som stillsamma ordningsvakter, inför vilkas manande påminnelse dagens stridigheter tvingas att falla undan och de demagogiska fraserna verka ihåliga och falska.

Skansen har så blivit svenskarnas vackra medborgartorg, skyddat för slagordens banala genljud och propagandans överdrifter. Och som ett sådant torg blir Skansen en symbol för endräkt och samhällsanda.

Allvaret från fädrens strävsamma liv manar så till ansvar inför det som komma skall.

Eyvind Johnson. Författare.

För Norrbotten. Eyvind Johnson:

På Skansen träffar man som på ingen annan plats i landet vårt gemensamma genom tiderna. På Skansen har Sverige tillfälle att möta Sverige och inom det förhållandevis lilla området få en överblick av vad vårt land egentligen är för något. Här leder vägar från vårt folk till vårt folk, här kan du se dina egna rötter, om du har tillräckligt av den sortens närande fantasi, vilket vi får hoppas, och här kan du möta den svenska vardagen som den gestaltat sig genom sekler och den svenska helgen speglas också här. Skansen är i och för sig en högtid och det finns väl inget ställe där de blågula dukarna vecklas ut och fladdrar så festligt i vinden som här.

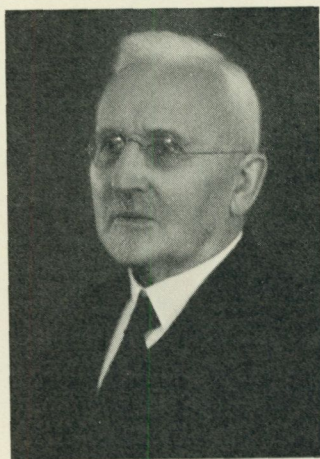
Vi som är födda i landsorten vet i allmänhet rätt mycket om Skansen långt innan vi satt våra ovana fötter på Stockholms stengator. Det är från våra landskap och ur våra förfäders dagliga liv som Skansen hämtats för att vi en gång skulle få komma hit och verkligen se det så som vi aldrig kunnat se det

förut: det vackra, det strävsamma, det glada, det allvarliga landet. Skansen har blivit en gåva som det svenska folket — genom Hazelius och hans medhjälpare — kunnat ge sig självt.

Naturen och kulturen möts här. Som mycket ung och melankolisk kunde man gå uppe på Skansen och betrakta örnburen och tänka allt som en ung och diktläsande mänska kan och bör tänka om fångna örnar. Sedan, långt efteråt, släpptes fångna fåglar ut ur burarna; men om jag inte minns fel fick några av dem hemlängtan och återvände och satt på burtaken och tittade melankoliskt ner i sina forna hem. Mänskor som varit örn-solidariska i sin gröna ungdom kan med tiden komma att tänka: Det är kanske bra för mänskligheten att ha de vildaste rovdjuren i bur. Man behöver inte tänka precis på örnarna.

Över Skansen är rymd. Det är typiskt att det aldrig lyckats för någon att skoja med Skansen. Om Skansen kan man använda många högtidliga ord, som blir riktiga, uttrycksfulla, får äkta klang just i det sammanhanget. Om sinnet är stämt *så*, då kan man utan sidoblickar av rädsla för det löjliga säga att man hör seklerna susa på Skansen. Man upptäcker det närvarande, det levande i det förflutna och det förflutnas makt och kraft, drömmar och arbete i det närvarande. På Skansen lär man sig att se, lär sig att uppfatta innebörden av den svenska strävsamheten, den med fattigdomen förbundna uppfinningsrikedomen, vårt folks livskonst, och man lär sig upptäcka eller många gånger återupptäcka det högtidliga i det vardagliga, det stora i det enkla. Skansen är, om man vill se tingen så, en spegel för svenska folkets väsen.

Sanfrid Welin. F. d. rektor. F. d. intendent vid Västergötlands fornminnesförening. Skara.

För Västergötland. Sanfrid Welin:

Skansen utgör i främsta rummet ett förtätat uttryck för det folkligt betonade Sverige, sådant det varit under närmast gångna århundraden och sådant det kan rymmas på ett helt litet område. Den har blivit en bilderbok i stort format till vårt folks mera alldagliga id, medan andra sidor av dess färd få sökas annorstädes. Alla som vandra på Skansen, kunna lära sig något om gamla Sverige. Ingen kan undgå att känna åtminstone en viss grad av fosterländsk stämning.

Liksom den återspeglar det försvinnande folklivet, bidrager den till att sätta prägel på det nutida. Den ger tillfälle till goda förströelser och ger exempel på huru sådana kunna ordnas.

I förening med Nordiska museet har Skansen blivit banbrytande på hembygdsrörelsens område. Genom påverkan därifrån har en mängd friluftsanläggningar, större och mindre, uppstått landet runt. Helt naturligt har denna påverkan icke kunnat visa sig omedelbart. Man har först mera allmänt måst lära känna Skansen och vad den åsyftar.

Här i Västergötland kom hembygdsrörelsen på allvar i gång under 1900-talets andra och tredje decennier, men då blev den så mycket kraftigare. På en jämförelsevis kort tid bildades ett 50-tal hembygdsföreningar, så gott som alla med uppgift att omhändertaga gamla byggnader. Något liknande har väl skett i andra landsändar. I hela riket torde tusentalet sådana byggnader blivit räddade undan förgängelsen, många av utomordentligt värde för kändedomen om våra fäders sätt att bygga och bo. På många håll ha gammaldags arbetsmetoder och seder visats och filmats.

Det är denna Skansens betydelse för hembygdsvården som åtminstone för oss landsortsbor kan räknas som dess främsta.

Så har Skansen blivit en väckare av svenska stämningar, en undervisare och uppfostrare, en föregångare. Som sådan kan den inte nog uppskattas. Hela vårt land står därför i stor tacksamhetsskuld till den man, som skapat Skansen och där vilar omgiven av sitt verk, Artur Hazelius.

Axel Romdahl. Intendent vid Göteborgs museum. Professor vid Göteborgs högskola.

För Östergötland. Axel L. Romdahl:

Et t stycke bergig och skogbevuxen mark ovanför Djurgårds-ekarnas leende kungarike, utsikt över Stockholm med slottet och kyrkorna, över tysta skärgårdsvatten och mörka furustränder, ett namn knutet till de gångna tidernas vapenmakt! Det var det Skansen som Artur Hazelius ville göra till en sammanträngd gestaltning av det svenska. Ty Skansen skulle icke bli bara ett museum för ting som icke rymmas inomhus. Det skulle icke i främsta rummet tjäna forskning och vetgirighet men bringa svenskheten till medvetande hos det svenska folket. Det museala som vetenskapen förvisso skulle göra sig till nytta, var endast en sida av det Skansen dess grundare drömde om i nattliga vandringstimmar. Hans Skansen skulle icke vara en samling döda ting, det skulle vara levande liv: i stugorna skulle kullor och stintor pynta till helg och göra eld i spisen så att röken steg ur skorstenen och brasskenet lyste genom rutorna, från stapeln skulle klockorna dåna på glädje- och sorgedagar, de gamla kanonerna skulle ge svensk lösen, och om man mötte karolin-

ska drabanter på vägarna, skulle det förnimmas som något alldeles självklart och naturligt. Vi ha kanske någon gång lett åt en del av de anordningar genom vilka Artur Hazelius förverkligade sin tanke. Vi kunna undvara det som stöter på utklädsel och upptåg. Vår fantasi leker med annat. Men Hazelius har i det väsentliga fått sin vilja genomförd och det kan med fog göras gällande att hans syften ännu klarare kommit till uttryck, sedan de blivit avklädda den tillfälliga dräkt tidskynnet gav dem. Det fördjupade vetandet om vår folkliga kultur, den klarare insikten om sammanhang och helheter har givit Skansen ett allt meningsfullare liv. Vi kunna gå från gård till gård, följa de osynliga åborna från fähus och stall och loge in i stugan, upp på loftet där helgdagskläderna hänga. Vi trampa de stenar de lagt i gården, stiga på de tiljor de holkat ur med sina steg. Om vi vandra däruppe ensamma ha vi alltid sällskap. Om vi gå tysta höra vi ikring oss ständigt röster på sjungande, sävliga eller rappa mål. De tala om oår och barkbröd, om krig och örlig som om ofrånkomliga ting, om hårt arbete som är just vad man behöver för att hållas vid tukt och hälsa, om vördnad för överheten och förtröstan på Vår Herre. Men först och sist om den svenske bondens orubbliga frihetskärlek och djupa förankring i vårt tusenåriga rättssamhälle. Alla de skiftande målen och deras tonfall blandas samman och förenas till en enda fyllig stämma, svenskhetens tungomål. Här blev lokalpatriotismen till patriotism. Och den känsla för det gemensamma nationella arvet som Skansen väckte till liv, gav upphov till den omvårdnad om bygdernas egenart och minnen som under de senaste årtiondena satt så rika frukter.

Det budskap om det s v e n s k a som Skansen bringar oss är icke en återblickande hyllning till minnena, det är budskapet om den folkliga svenska grund på vilken nuet vilar och på vilken vi skola bygga vår framtid. Vi resa värn av klippor och betong. Vi vilja tro att de skola avvärja varje hot mot vår frihet och självständighet. Skansen och vad den innebär skall i alla tider stå som en borg för det svenska, lika stark och ännu starkare än dem i vilka vapnen hålla vakt.

Torsten Nothin. Överståthållare i Stockholm.

För Småland. Torsten Nothin:

Skansen jämte Nordiska museet är hela svenska folkets stora gemensamma hembygdsgård. Där se vi pietetsfullt bevarade minnen från gången tid och därifrån ha utgått impulser till hembygdsvård, vilkas betydelse för denna verksamhet i landets skilda delar icke kan skattas nog högt.

På Skansen har man förstått att göra kulturminnesvården till ett med det levande livet. Många av de strävanden och strömningar som äro bestämmande för den ständigt fortgående utvecklingen inom vårt samhälle, ha där funnit sin mötesplats. Och Skansen har som ingen annan plats i Sverige jämväl i övrigt blivit den naturliga samlingspunkten. Det är där vi mötas vid så många högtidliga tillfällen och det är ofta där som vi stockholmare liksom tillfälliga gäster i landets huvudstad söka finna en stunds vila och ro.

Vad anser jag såsom smålänning om Skansen? Detsamma som man säkerligen anser inom andra landskap. Ty det torde

finnas blott en mening om Skansens utomordentliga betydelse för vårt land.

Vad har jag såsom överståthållare och stockholmare att säga om Skansen? Detsamma som jag nyss sagt. Dock skulle jag härvid vilja särskilt understryka vad Skansen under senaste årtiondet gjort för den gamla stadskulturens bevarande och levandegörande. Efter tidigare mer trevande försök har ju sedan 1930 ett helt kvarter, populärt benämnt Stockholmskvarteret, börjat växa fram, där åtskilligt ej blott av stadsinvånarnas bostadsmiljö utan också deras arbetsliv bevarats. I förra avseendet ha karakteristiska bostäder kunnat rekonstrueras, från den rike storborgarens hem i malmgården till den i sin torftighet ganska gripande enrumslägenhet för en arbetare på 1890-talet som färdigställdes förra året i samband med invigningen av det av metallindustriarbetareförbundet skänkta huset. Med avseende på åskådliggörandet av den gamla hantverksutövningen — i boktryckarens, garvarens, guldsmedens, glasblåsarens, kammakarens m. fl. verkstäder — så ha fackmän omvitnat att även om andra museer kunna uppvisa fler dylika prov, det likväl ingenstädes nedlagts så stort arbete på att ge en sann och i varje detalj övertygande bild av det gamla hantverkslivet som just på Skansen.

Skansen har som snart sagt alla betydelsefulla institutioner fått söka sig fram till de verksamhetsformer som bäst motsvara syftemålet. Även erfarenheterna av allmänhetens inställning ha varit växlande. Det fanns en tid, då t. ex. politisk motsättning förelåg mellan de stora skaror som fylkades kring de röda baneren på Gärdet och dem som samlades kring de blågula på Renberget eller Orsakullen. Sedan ett decennium är det icke mera så. Skansen har under denna period verkligen blivit allas egendom. I denna tid, då det göres oss alldeles särskilt behov av samförstånd och endräkt, har Skansen därför kommit att bli en mer ovärderlig nationaltillgång än tillförne.

Vår tacksamhet mot dem som givit oss Skansen och Nordiska museet samt vidare utvecklat dessa institutioner och gjort dem till vad de nu äro, är djup och varmt känd.

Fredrik Ström. Skriftställare. Ordförande i Stockholms stadsfullmäktige.

För Halland. Fredrik Ström:

Skansens utsägliga betydelse för vårt folk består i att Skansen är vår folkliga traditions levande, ständigt inspirerande källa. Denna källas flöden komma från folkdjup, vars ålder vi icke kunna mäta, och de berika hela folkets andliga liv. Skansen är ett sammanknyttande band av vad som var, är och blir. Skansen är det svenska folk som byggde riket, värnade det, plöjde dess jord, sjöng i dess dalar och reste dess städer. Tillika det folk som nu lever och bär ett omätligt ansvar inför eftervärld och framtid.

Med ett ord: Skansen är den svenska folksjelen och därmed ett stycke av den halländska.

Eric Festin. Länsantikvarie. Intendent
vid Jämtlands läns museum i Östersund.

För Jämtland. Eric Festin:

Min hemsöckens vördade pastor Axel Nordien, en man med mångsidiga och starka ideella intressen, kom en dag för 50 år sedan på besök i vårt hem och berättade med hänförelse att nu hade Artur Hazelius lyckats förvärva gamla Stockholmsskansen för att där skapa ett äkta gammal-Sverige, i det yttre förstås i miniatyr, men därinom skulle det andliga livet i helg och söcken frodas, utveckla sig och bli en källa till folkkraftens förnyelse och stärkande. Gubbarna förstodo svårigheterna, det kostade förstås pengar. Bara svenska folket i gemen nu slöte upp kring den originella idén, så nog kunde den förverkligas! Girigt lyssnade en pojke bredvid. Han hade ingen talan, men han tyckte att idén var mera naturlig än originell. Alla borde väl medverka! När han 11 år senare fick göra sitt första besök på Skansen, blev det minsann mycket nytt att begrunda. Tio år senare, den 11 okt. 1912 och alltså precis på dagen 21 år efter Skansens invigning hade han glädjen få vara med om att lägga för-

sta grundstenen till Fornbyn Jamtli och då dess "byamannainstitution" kort därefter tillkom, fick han emottaga ett brev från ovannämnde, då åldrige prästman som bl. a. skrev: "Om jag ock måste ta en ny växel — en av de första byamännen skall jag bli . . ."

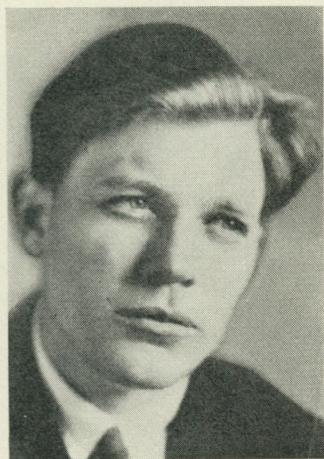
Det här är ett exempel ur högen på att Skansens väckelserop genljöd långt ut i landets förgreningar, ja kanske vann jämförelsevis största anklång där.

Vi höllo på att bli rotlösa. Emigrationen förde ofta eliten av vår svenska arbetskraft ur landet, industrialismens avigsidor stucko bjärt fram, självhushållningsprincipen var övergiven, utländskt kram strömmade över oss.

Skansen blev en väckelse till att taga vara på oss själva och vårt eget. När allt kommer till allt, är det måhända just i den tid vi nu genomleva som Hazelius banbrytande gärning tillfullo kan uppskattas. Dess innehåll återskänkte oss mod och tillförsikt, värmdde känslan för fosterland och hembygd, vi tillfrisknade och njuta den dag som är av bergfast beredskaps-hälsa.

Skansen blev ett av banbrytarens bästa medel att nå ut till folket. Skansens folkuppfostrande betydelse är i och för sig stor, men har genom sina söner och döttrar i hundradetal runt om i landet vuxit till en kulturell folkmakt som skänkt oss en rikedom av oersättliga värden, både materiella och andliga. Vilka värden ha icke inhämtats där av arkitekter, konstnärer, forskare på olika områden, hembygdsvårdare, lärde och lekte!

Även om nu Skansen är en alldeles särskild tillgång för huvudstaden, så bör man erkänna dess allmänna stora betydelse för hela vårt land. Resenärer från alla håll söka sig gärna till Skansen vid sina Stockholmsbesök och där känna de igen sig, känna sig hemma. Ett gott vittnesbörd vid Skansens 50-årsjubileum.

Harry Martinson. Författare.

För Blekinge. Harry Martinson:

Skansen är för vårt folk en samlande makt av mycket djupgående art. Med samlande makt menar jag då inte den slags dragningskraft som gör att folk bara skockar sig, ty räknade man så, då vore tivolfälten också samlande makter. Inte heller menar jag Skansens högröstade sidor såsom allsången, vilken enligt min uppfattning verkar förryckande. Med förlov sagt tror jag att få saker i längden bli så förödande på själva den inre livsnyanseringen som det just nu så högt anbefallda och bedrivna sångarhumöret. Det finns något som heter lyssna också, och för dem som så gör betyder ofta en lövsångare mer än hela horder av uppställda sångare.

Man behöver bara tänka på sitt barndomsland Blekinge, där folket — viskande för att inte störa — smög sig ut på nattliga lyssnarvandringar för att höra näktergalen, den ensamme sångaren. Det kunde hända att de fick vandra sju år förgäves. Ja, en vet jag som fick höra honom först efter nio långa sommar-

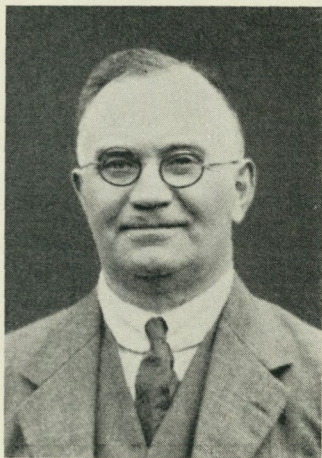
vandringar till Nättraby. Men vad hade inte de öronen under de åren fått höra? Jo, själva sommarnätternas viskande ande av vind och odefinierbara när- och fjärrstämmor. De ångrade aldrig sina Nättrabyvägar.

Ibland känner man något liknande på Skansen; när try blommar och det sommarskymmer, kan man finna tysta halvtimmar där, tysta mättade stunder av suggestiv ro, vari hela ens land drömmes in. Man sitter liksom inne i folkskolans läseboks uppfyllelse. Då är Skansen vad det bör vara: en samlande lund för en rent nationell stämning befriad från alla näriga biavsikter. En sådan nationell stämning är den enda önskvärda och äkta. Den har sin rot i svenskt naturkosmos och i den gamla från sådan grund födda bondekulturen.

Väl är det sant att den forne svenske landsbon inte hade något större sinne för natur i modern, linneansk mening. Hur skulle detta för övrigt ha kunnat vara möjligt? Men i harpestrengsk mening (av mästern Henrik Harpestreng och många andra) fanns utlöpare kors och tvärs genom hela bondekulturen; och för att nu bara nämna Blekinges gamla täppor, så svävade traditionen från Harpestreng över kryddsängarna i storbondegården såväl som över backstubons kappland för matrova och ackvileja.

Man är tacksam för att Skansen finns. Den håller linjer klara som annars skulle vara totalt utsuddade, ja totalt utstrukna av näriga agronomer och moderna mejeribönder. Skansen-idéen konserverar och låter grönska i ett och samma svep. Kringränd av en standardkultur är dess uppgift att hålla stånd liksom en skans.

Finast vore förstås om man kunde bibehålla något av vad som här antytts även utanför Skansen. Gör man inte det, ja då kan man inte heller i längden se Skansen så som den bör ses. Förlorar man det nationella ögat, då förlora också vittnesbörden om det svenska sin nationella utstrålning.

Johan Gunnar Andersson. Professor.
F. d. föreståndare för Östasiatiska sam-
lingarna.

För Närke. J. G. Andersson:

När jag sitter och skriver detta i min stuga vid Lekebergens fot, ser jag ut över ett stycke öppet land som odlarens möda under några århundraden erövrat från skogen. Det är sjutton gårdar, tätt sammanträngda vid korsningen av vägarna till Karlskoga och till Garphyttan, som tillsammans bilda Lekhytte by.

Bergsbruket var redan vid sekelskiftet på upphällningen här i Lekebergslagen och ute i terrängen vittna nu endast några stengrunder och de turkosblå slagghoparna om den storhetstid som en gång var. Men den öppna åkerbygden är ett dyrbart arv som lever kvar och väl vårdas av dem som nu bo i de gamla bergsmansgårdarna. Här som nästan överallt i mellersta Sveriges bergslag var det gruvornas, milornas och hyttornas män som bröto bygden och skapade det leende åkerland i skogarna, bland sjöarna och bergen, som ger denna del av Sverige dess säregna behag.

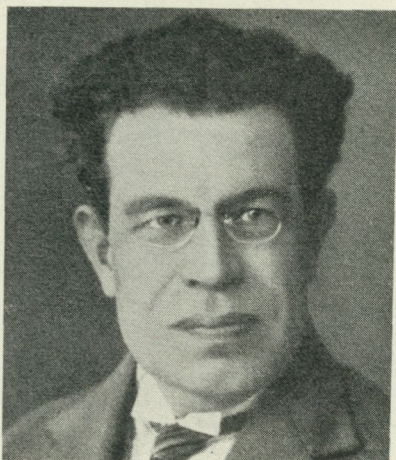
Detta beredskapsarbete som utfördes av de gamla bergsmän-

nen har helt naturligt fallit mig i minnet, då jag på professor Lindbloms inbjudan satte mig att tänka över Skansens och över huvud taget Artur Hazelius livsverks betydelse för oss närkingar.

Ända fram till den tid, då Hazelius begynte sitt samlar- och forskningsarbete, var det svenska folklivet för vetenskapen ett i stort sett obeträtt land. Vid en tid då svenska forskare redan utfört uppmärksammade arbeten bland tshukscher och eskimåer, insåg man näppeligen ens i vetenskapliga kretsar att vårt eget folks materiella och andliga kultur erbjöd det betydelsefullaste fältet för svensk etnologisk forskning.

Det är mig obekant i vilken mån Hazelius allt från begynnelsen hade den stora visionen av den revolutionära betydelsen hos det verk som han begynte. Men det är uppenbart att han var den store trollkarlen som med sin stav kunde få det svenska folklivets dolda djup att bryta fram i dagen med rika flöden.

All sann uppskattning måste grundas på kunskap. Därför har Skansen med Nordiska museet och det forskningsarbete som utgått däriifrån gett oss den första detaljrika och tillförlitliga bilden av vårt släktes egenart. Svenska folket på parad i historiens stora glansnummer kunna vi studera i Livrustkammaren, men vårt folks arbetsliv det gå vi att känna på Skansen. Då vi kliva över bygdestugornas höga trösklar och buga oss in i de låga dörröppningarna, gå vi samma väg som generationer av enkla män och kvinnor, de där skapade den svenska bygden. Och när vi närkingar med vördnad träda in på Skogaholms herrgård, möta vi vårt monument över den tid, då den svenske anden var sig bäst trogen, då männen stredo i fjärran land trofast intill döden, medan fruarna byggde vidare på de herrelösa gårdarna. Efter en sådan rundvandring uppe på Skansens höjder vågar jag fråga: Har ej Hazelius med sitt livsverk utfört ett stort beredskapsarbete, vilket lär oss att det svenska folk-arvet är vårt även de yttersta offer för att vi skola besparas den yttersta skymfen: att se en främmande flagga vaja från Skansens Bredablick!

Conrad Jonsson. Bankofullmäktig. Chefredaktör för Folket. Eskilstuna.

För Södermanland. Conrad Jonsson:

Behövs det sägas något, för att varje landsortssvensk som besöker Stockholm skall få ögonen på Skansen och värdesätta denna kulturinstitution så högt, som den förtjänar? Talar inte Skansen för sig själv?

Det förefaller mig, som om under årens lopp Skansen blivit allt mer och mer en kär tillflyktsort för ej endast de stockholmare som under sommaren måste stanna kvar i staden utan också för de landsortsbör som längre eller kortare tid mer eller mindre frivilligt ha sin varelse i Stockholm. Vid varje tid är Skansen som en kär gammal bekant som dock med vart år har nya och charmerande drag att visa.

Med tiden har ju Skansen också kommit att bli hela svenska folkets nationella samlingsplats, den enda gemensamma eller åtminstone, synes det mig, den främsta. Att en sådan finns, hör man i sådana tider som vi nu genomleva särskilt uppskatta.

Ivar Vennerström. F. d. statsråd. Landshövding i Värmlands län.

För Värmland. Ivar Vennerström:

För den som i egenskap av landshövding är ordförande i en del länsinstitutioner, bland dem läns museet i Karlstad och Värmlands hembygdsförbund, och som efter fattig förmåga deltagar aktivt i det folkliga kulturarbetet, faller det sig naturligt att se Skansens betydelse ur den svenska landsbygdens synpunkt. Skansen är den svenska landsbygden, och Skansen har förhjälpt landsbygden till självmedvetande. Skansen reflekterar landsbygden, dess liv i helg och söcken, dess bostäder, dess sedvänjor, dess egenart. Den har lärt landsbon från allt Sverige att känna sig hemma i sina fäders miljö, och den har lärt stadsbon att känna sig hemma i den landsmiljö, från vilken han någon generation tillbaka har gått ut. Och alla känna vi oss så förunderligt hemma på Skansen, därför att Skansen så småningom lärt oss förnimma att arvet från fäderna och hembygden är en omistlig tillgång för oss alla.

Skansen är hjärtat och hjärnan, den inspirerande och livgi-

vande kraftcentralen i den stora folkrörelse som genom otaliga hembygdsföreningar, bygdegårdar och friluftsmuseer, sådana som Mariebergsskogen i Karlstad och Sågudden i Arvika hemma i Värmland, var och en ett Skansen i miniatyr, samlar vårt folk i vördnad för den materiella och andliga kultur våra fäder under mödor och lidanden byggt upp och lämnat åt oss att vårda och förkovra. Vi svenskar som leva i nuet drivs av en stark framåtanda, vi äro burna av en rastlös förbättringslusta. Men ändock har det säkerligen aldrig stått klarare för det svenska folkets medvetande, att den framtid som icke bygger på kärlek till och tacksamhet för fädernas gärning och fädernas bygd, är rotlös och hänger i luften. I en järnhård nutid bär varje ärligt svenskmannasinne på en inre visshet att "fortid sig med framtid enar", att det svenska folkets vakthållning kring sin framtid är detsamma som det svenska folkets vakthållning kring den fredliga odling, den lagbundna rättsordning, den andliga frihet, gångna släktled anförtrott i våra händer. Att detta är en sanning i dagens Sverige är ett stort stycke under. Att det undret blivit möjligt är Skansens och Skansenandans, d. v. s. Hazeliusandans, oförgängliga bragd.

Gunnar Mascoll Silfverstolpe. Överintendent och chef för Kungl. Husgerådskammaren. En av de aderton i Svenska akademien.

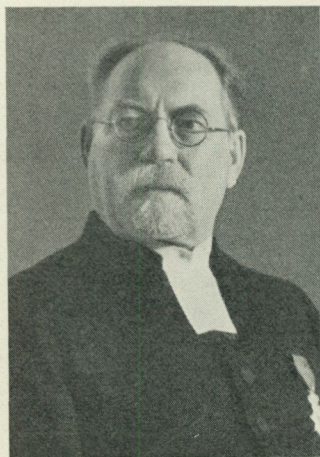
För Västmanland. Gunnar Mascoll Silfverstolpe:

Snoilsky och Strindberg som ytterst sällan tyckte lika ha båda konstaterat att Skansen ger vårt land "i sammandrag". Tanken kan ju inte kallas originell, men när man inför Skansens femtioårsjubileum skall söka göra klart för sig vad detta enastående friluftsmuseum betyder för en, så stannar man till sist inför att det är stämningen häruppe av ett koncentrerat Sverige som fyller hjärtat med tacksamhet. Artur Hazelius idé är genial, hans förvärv av Skansenberget en bragd, men nästan lika vackra ord vill man använda om hans och hans efterträdares förmåga att realisera idén och utnyttja den begränsade arealen uppe på höjden. Varje gång jag går här blir jag slagen av hur sinnrikt terrängen begagnats: gårdarna och byggnaderna göra inte intrång på varandras rättigheter, de ha sin egen atmosfär och så kommer det sig att man verkligen upplever mycket av det som ens nationalkänsla hämtar styrka ur. De museala anordningarna ha inte förtagit de omplanterade monumenten ens de-

ras skyggaste och mest svårgripbara värden — det är som om t. o. m. dofterna från förstubron flyttats med.

Och detta Sverige i sammandrag är nu ramen och skådeplatsen för den stora huvudstadens folkliv festdagar som vardagskvällar! Vad den nuvarande ledningen gjort för att popularisera Skansen kan jag inte nog prisa. Bredablick var en gång före Hazelius tid avsett att bli en hälsobrunn för Stockholm. Projektet lyckades inte, men numera har den höjd som tornet dominerar blivit en hälsokälla som flödar med ökad ymnighet. Ty de som komma hit och de räknas årligen i miljoner, få alla del av den hälsobringande och styrkande åder som springer ur vårt förflutna. Vulgära förlustelser och förströelser vimlar det av. Skansen bjuder både nöje och rekreation och gör det utan snäva restriktioner men dess program är absolut antivulgärt. Det bygger på en patriotism som är framåtblickande fastän den är traditionsvårdande, som är på en gång mild och stark. Omständigheten vill att Skansens femtioårsjubileum infaller ett år då det är av särskild vikt att de värden institutionen förvarar och försvarar, visa sin livskraft.

Erik Modin. Fil. dr. F. d. regements-
pastor. Multrå.

För Ångermanland. Erik Modin:

Skansen — ett levande hem för de fosterländska minnena — det blev till sist den vittfamnande tanken, som tog gestalt i Artur Hazelius livsgärning.

Visst hade dessa minnen även tidigare legat honom, liksom många andra fosterlandsälskande män före honom, om hjärtat. Folkets fornsägner och hävder, det gamla språket och mångahanda föremål belysande vårt lands materiella odling under flydda tider, hade tagits till vara, undersökts och ordnats av kunniga och hängivna forskare. I samlingsalarnas skåp och lådor, på arkivens hyllor och i enskilda fornälskares gömmor var mycket sammanbragt att bevaras som ett oförytterligt arv från fäderna åt nutid och eftervärld.

Den skatten var på det hela taget som skrinlagd.

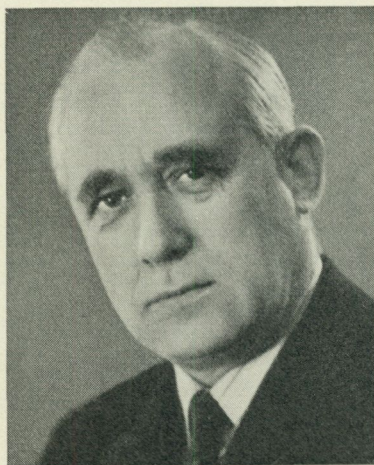
Nu kom den tanken i den eldige fosterlandsvännen Artur Hazelius hjärta: dessa minnen skola ses i sammanhang med livet självt, med den livsgrund, varur de sprungit fram för att kun-

na komma till sin fulla rätt. Ute i svenska bygder, i naturen och folklivet, hade han under vandringar och färder tyckt sig finna denna livsgrund ursprunglig och stark. Här hade han sett och lärt känna den, i herremans hus och i allmogegård, i folkets sätt att leva i vardag och högtidslag, i dess sätt att bygga och bo. Där var det äktsvenska att finna. På den grunden ville han bygga upp en de fosterländska minnenas högborg åt Sveriges folk. I rikets huvudstad skulle den stå, från landets olika bygder skulle byggningsämnen och byggningsmän komma. Med var sina särdrag skulle landsdelarna där träda fram i en gemensamhetsbild av Sveriges land och folk. Så skulle det gamla maningsordet "Känn dig själv!" kunna få tillämpning på ett helt folk.

En djärv tanke, en ingivelsens syn! Mannen, som tänkt den tanken, sett den synen, var också mannen att ge verklighet åt den. I kraft av hans allt offrande nitälskan och under hans ledning var snart den underbara skapelse i gång som heter Skansen, den yttre samlingsbild av fosterlandet i vardande, på vars fullkomnande och vidmakthållande fosterlandskärleken alltjämt arbetar.

Vari består då dennas största betydelse för vårt folk? Enligt min ringa mening däri: Vårt folks förflutna har genom Skansen fått liv i det närvarande och för det kommande.

Nils Ahnlund. Professor vid Stockholms högskola. En av de aderton i Svenska akademien.

För Västerbotten. Nils Ahnlund:

Det bästa med Skansen — nästan — är kanske dock själva dess läge, som gör det så lockande lätt att styra stegen dit, så skönt att andas där, så lyftande för sinnet att stå där och blicka ut mot väderstrecken. Man tycker sig känna, hur Skansen mottar en i sin famn. Denna tillflyktsort utan like är som ett enda stort sammanhängande utsiktstorn över nejden kring det gamla Agnefit med vatten och slätt, med berggavlar och hustak, master och tornspiror. Här möter Stockholm från sin huldaste sida och övertygar den klentrogne om sin skönhet. Ljuvliga känsla, att en sådan plats har undkommit den sotiga nyttan och bevarats åt Moder Natur!

Men ha vi väl hunnit dit, vi alla från när och fjärran, vänder sig blicken snart mot Skansen själv och allt den vårdar och gömmer, så mycket och så skiftande att man ständigt finner något, som man ej sett sig mätt på och ofta finner något, som man ej

sett förr. Ett friluftsmuseum stannar i nio fall av tio vid kompromissen med verkligheten. Tack vare sitt läge och så många kärleksfulla händer har Skansen blivit den svenska verklighet vi icke kunna vara utan.

Skansens största betydelse för vårt folk ser jag däri, att intet damm fått lägga sig i dess skattegömma och att den av alla uppfattas som ett föreningsband. Här mötas landskap, folkklasser och tidevarv. Var och en känner, att han tillhör den stora familjen.